

# פסחים פ

משה שווערד

## 1. שו"ע אורח חיים - סימן ריח

(ב) על נס שנעשה לקצת ישראל כל זמן שלא נעשה לכל ישראל או רובן, ואפילו נעשה לקצת שבטים, אין מברכין עליו:

## 2. ספר מגן אברהם על או"ח סימן ריח:

(ג) לקצת שבטים וכו'. הקשה הב"ח דהא בירושלמי קאמר דלמ"ד כל שבט אקרי קהל לברך על נס של שבט אחד ופולגתא דר"מ עם ר"י ור"ש היא וכיון דק"ל כר"י ור"ש וכו"פ הרמב"ם פי"ב משגגות וא"כ למה פסק כאן דאינו מברך ובל"ח תירץ דהאי כללא ליתא אלא בדברים הנוהגים אם כן י"ל דק"ל כר"מ עכ"ל וצ"ע דבתוספות זבחים דף ו' משמע דהאי כללא שייך בכ"מ וצ"ע דמ"מ ר"י ור"ש רבים נינהו ועוד דהא הרמב"ם פסק כוותייהו. ועוד קשה דבפסחים דף פ' אמרינו דלר"י ולר"ש אם נטמא שבט אחד עושין בטומאה משום דאקרי קהל והרמב"ם פסק דלא כותייהו משום דסתם מתני' דלא כותייהו וא"כ יהיו דבריו סותרין זה את זה. לכן נ"ל דדוקא בהוראת ב"ד קי"ל כותייהו משום דכתיב בהדיא קהל בקרא אבל בפסח לא כתיב בהדיא קהל והכא לפסח מדמינון לה:

## 3. חזון איש | זבחים-ס' ד': טז |

1 כל משיב הוא דאין ק"ל חלוק הוא דאורייתא, ואמנם המכריש"ל ז"ל כתב ע"פ ר' רש"י דאינו חלוק אלא מדרבנן, וזה מוכרח דבש"ס זה יעשו מנעשות פסח, ומה שנסחבו מדברי החו"ט ע"כ צ"י שכתבו שאלו עמלים פשוטים מן הדיון אין לשקוד על הקנה להיבט, וע"כ ככל חייבים מן הדיון אין ראי' דכונסם דאיכא נמימר דרב כהנא דאמר דעמלן אין עושין לא את הראשון ולא את השני ס"ל דאין עושין לעמלים חקנה, ופליגי אדרב ודעולא פ' א', ומיכו למדנו מדברייהם דאי אית לן אין ק"ל חלוק, ואית לן דאין העמלים מחיירים את הכהנים לעשות בטומאה הכהנים עושין בעברה והעמלים לא עבדי, ודלא כמשיב לעיל, דגם הכהנים מעוכבים, ומיכו ללא דברייהם ז"ל, נראה דרב כהנא ס"ל דלא נאמריה בתורה אלא מיעוט ורוב דאינו ולא יצור מחפרש דהאיכור מדוכה על היחידים, ואין דין היחידים לכהנות לפ"ש, ודין הציבור לעשות בטומאה, אבל מחלף על מחלף אינו נדחין, דלא נאמריה אלא על יחידים מוחלטים שנגזר הרוב, ואין עושין בטומאה, שלא נאמריה אלא על רוב מוחלט, ומה שפירשו משום אין ק"ל חלוק, לא משמע בסתימת הסוגיא.

## 4. דבר שמואל

וסבר לה כר"י דאמר אין ק"ל חלוק מטמאין אחד מהן בש"ס. וכחז מהרש"ל (נדיב משלחין) דזמורה מה דכא דאין קרבן יצור חלוק אינו מה"ט אלא מדרבנן עיי"ש, וצ"ע לפ"ז לנשגא בתרז דר' כהנא דעמלן אין עושין לא את הראשון ולא את השני וכחזו החוס' לעיל (ע"ע): בחודייה ועמלן, שטעמו הוא דאין יצור חלוק, ואם נאמר שדין זה אלאמדי"ר למי לא יעמלו אחד מהן בש"ס, ואיך נדחוק דס"ל דהעמידו דברייהם במקום כרח כע"ל הזאה ואחמל לקמ' (צ"ע) (ועי' נוצייה ארי"ה סי' פ"ו, לקח טוב כלל ו' נדיב ויחייבנן כזה קרשית החוס', ועמודי אור סי' ל"א אות ב', ובסי' המחיר לעולם ח"ה סי' י"ע (השני), סי' דברי סופרים (ראשון) סי' ד' אות ו').

## 5. שערים מצויינים בהלכה

מאן ציית דעקר סיכיה ומשניה ורהיט. פרש"י מי ישמע להשתלח לדרך רחוקה ולעזוב את ביתו. וצ"ע הרי מצינו במס' יומא (סו.) דמסרו השעיר המשתלח למי שהיה מזומן מאתמול, דכתיב (אחרי טז-כא) "ושלח ביד איש עתי המדברה", וגם איתא בזה"ק (פ' שלח) דהאיש הזה מה באותו שנה, ואפ"ה היה מי שרצה לילך לדרך זה, ואיתא בגמ' (שם) דהכהנים עשו קבע ולא שלחו ביד ישראל אלא ביד כהן. ועי' בתוס' חודשים במשניות. ויש לחלק דכיון דעל ידי זה היה כפרה לעצמו ולכלל ישראל, לכן מסר נפשו על זה.

דף פ. אתה מרחתו מחגיגתו וכו'. הקשו  
התוס', ואם אתה משלחתו לדרך  
רחוקה, נמי מרחתו מחגיגתו שאינו יכול  
לבא ביו"ט מחוץ לתחום, וכיון דלא חזי  
בראשון לא חזי בשני, ותירצו ג' תירוצים,  
ובתירוצ הג' כתבו, דלא דמי איסור תחומין  
לענין טמא או חיגר, דהם לא חזו בראשון  
מכה גופם, ולכן לא חזו גם בשני, משא"כ  
ענין תחומין דהוא מיחזי חזי, אלא שאינו  
יכול לבא, ודומה לאם חל יום ראשון בשבת  
אע"ג דלא חזי כדאמרינן לעיל (ע:) דעביד  
דאינך יומי. והביאור לזה, דכל שאין העיבור  
מחמת עצמו וגופו, דאינו טמא או חיגר,  
אלא שהשבת מעכבו, הוי כמו שהוא חזי,  
זה הוי כמו ארי רובץ שם ומנעו ליכנס,  
וכמו שהשוחט בשבת דשחיטתו כשרה,  
דהאיסור הוא מחמת היום, ע"י בשער המלך  
(גירושין פ"ג ה"ט) וכעין זה כתבנו לעיל  
(ה.) דילפינן איסור המקץ מחצות מדכתב  
"לא תשחט על המקץ", והא שחיטת הפסח

מתחיל בערך ב' שעות לאחר חצות משום שיש להקדים קרבן התמיד, ותירץ מהר"ם חלאוה, דזמן שחיטת הפסח מתחיל מיד לאחר חצות, אלא שהקרבן תמיד מעכבו, ואינו מצד עצמו.

7. חזון איש | זבחים-ס' ד': טז |

**(מ)** שם פ"ח כ"ט מי שהיה צינן וצין ירושלים יום י"ד כה,  
מראה דוקא בעמד שם כל זמן שחיטה הוא בכלל דרך  
רחוקה, אבל אם נכנס בעמ"ש חוץ ע"י מיל נחתיב בפסח, שלא  
שמענו שלא מי שהיה בדרך רחוקה חרקו עליו לא כוללה, וכמש"כ  
רצו נכ"ג, אבל מי שהיה בדרך רחוקה ציוס י"ד בעלות השמש  
ונלקם חרקו עליו לא שמענו שיבא פסול, וכיון דנטל מני שם  
דרך רחוקה לפניו ריזוי, ה"ג בעל מני שם דרך רחוקה לפניו פטור,  
וכן אם נחרתק אחר חלות לדרך רחוקה מנעור, וכדאמר בגמ' פ' א'  
משנתן אחד לדרך רחוקה, ומשמע אפילו מנו אחר חלות זה  
זמן כמנין וכמש"כ רצו פ"ז כ"ז, הדע דאי אחר חלות לא משער  
בדרך רחוקה, כ"ל בגמ' שם לפרש אחר חלות מאי תקנתה, ודוקא  
בדחוק ע"י מיל מקרי דרך רחוקה, אבל אם הוא חוץ ע"י מיל  
אפי"ג שאין יכול לבוא עד חלות, כגון שהוא רחוק י"ד מיל שעה  
קדם חלות, או שהוא רחוק י"ד מיל סמוך לשקיעת החמה אין זה

דרך רחוקה, ואם אפשר לו לבוא בסוסים חייב לבוא, וכיוון דכתב  
כ"מ בסוף כ"ח דשיעור דרך רחוקה ע"י מיל, שזה כלל בכל זמן  
ב"חשטין עליו, [הוא דבי רצו דכתחלה היום אם הוא רחוק ע"י מיג  
הוא בכלל דרך רחוקה, היינו שאינו חייב להשתדל לבוא, אבל אם  
הוא חוץ ע"י מיל חייב לבוא, ומ"מ אם התרחק חוץ לע"י מיג נעטר,  
אלא שלא עשה כהוגן שהשמיט עלו מן המלוה, ונמיהו בירר' לא  
קשמש בן, דאמר כיח נחון לפניו מן המודיעים קדם שם וילא פטור,  
דלא קרינן בו וחלל בשעה עשי, משמע דאם ילא נאחר שם חייב כרת,  
וא"כ אם בידו להכנס, ודאי חייב להכנס, ובגמ' דידן דאמר משנתן  
אחד לדרך רחוקה ע"כ פליגא ונ"ע, וכנהו בירר' משמע דקדם  
שם שעות רשאי ללאת, חה דלא כמש"כ כ"מ דכתחלה היום הדבר  
חלוי, [אח"כ ראיתי דגין זה בירר' דלאחר חלות אינו רשאי ללאת  
לדרך רחוקה מוכרת, שהרי אמרו זכתיים ק' א' דאינו מעמא לקרובים  
אחר חלות משום דמיבעל מפסחו, ואע"ג דדרך רחוקה עדיפא,  
שהרי אמרו דרך רחוקה לטובד ואין דרך רחוקה לעמא וכדאמר  
פסחים נ"ג ב', נראה דלא אמרו זה רק לענין חייב להשתדל להעביר  
האונס, דבדרך רחוקה אפי' יכול לבוא בסוסים פטור, ועמא שרן  
חייב לעבול, וכן אין ש"ז על מי שבדרך רחוקה חורקין על עבוי  
דשן, אפי"ג דאינו יכול ליכנס לעזרה, אבל עמא שאין לו תקנה  
לכטבר בלילה אינו בכלל אונס אלא בכלל פטור בדרך רחוקה,  
וכמש"כ כ"מ פ"ח כ"ב, דעמא בראשון והיזד בשני פטור מכרת,  
ואם איתא דלאחר חלות מותר ללאת לדרך רחוקה למה לא יבא

מותר לעמא לקרוביו, אלא ודאי שאסור ללאת לדרך רחוקה, [ומכא  
דאמרו פ' א' משנתן אחד לדרך רחוקה לא קשיא, דאפשר לפרש  
דמשנתן אחד מן העמאים, ומה שדייקו הו' שם מדאמר ויעמאלו  
בשרן, י"ל דה"ק יעמאל את היחיד שאחיה בל לתקנו, ועד שאחיה  
שולח אחד מן העמאים עמא אחד מן הכהורים, וכנהו זה העמא  
מותר לו ללאת לדרך רחוקה דבגמ' א' אפשר לו להביא פסחו  
כיון דאי אפשר לו להחיר עומאת הכהורים ואלו לעמאן אלו לעמאן  
לא אמר חורה, נעמאלו נדחו העמאין מלהביא, ומותר לו ללאת  
לדרך רחוקה, וכ"כ כיון דאי אפשר לו להביא כ"ל כעמא שילא  
לדרך רחוקה, דאין דרך רחוקה לעמא, וכמו שפי' ריב"ז בה"ש שם,  
י"ל כיון שבעמא הוא מותר להקריב בעומאה, אלא משום שאין  
ק"ל חוקו, אי אפשר להחיר מחלה שלם זה בכלל ראו להקריבה,  
ודרך רחוקה פטור, וזו סברת ר"י בה"ש שם, ואפשר דמעטם אין  
ק"ל חוקו אין הכהורין ג"כ ראויין להקריבה, דכעמאין והכהורין  
שקולין הן, ושניהם ראויין להקריב, אלא משום אין ק"ל חוקו  
כן משוכבין, ולפיכך שניהם משוכבים, ולפי"ז י"ל דמשנתן אחד  
מן הכהורים לדרך רחוקה, ומ"מ דברי כ"מ דחזי פטור דרך רחוקה  
כתחלה היום קשה, מ"ש משומאת קרובים דלא אכרינן לו רק  
אחר חלות].

8. דבר שמואל

היו רובן זבים ומיעוטן טמאי מתים. וכנה לא נחפרש בגמי  
 מה דין הזבין שטהרו בין ראשון לשני אם מקריבים פסח שני,  
 ונראה שזה תלוי בפלוגתא דתנאי בירושלמי ר"פ מי שבי וכן הוא  
 בחוססתא פ"ה ה"ב, ניתן לישראל לבנות בית הבחירה היחיד עושה  
 פסח שני ואין הביבור עושין פסח שני ר"י אומר אף הביבור עושין  
 פסח שני, (ובעין משפט שם ל"ן להרמב"ם פ"ה ק"פ ה"א, ולא  
 מלאתי ברמב"ם שום משמעות לנדון זה, שהרמב"ם איירי ביחוד  
 שנדחה לפסח שני ולא איירי בביבור) ונדון שלפנינו דומה לנדון זה של  
 בירושלמי אם שייך שהביבור יעשו פסח שני. \*

9. זבח התודה

✓ ואח"כ נודע שהוא טמא. הגם בפירוש משנה זו יש דעות  
 בין הראשונים דעת רש"י דמשנה זו איירי בין לענין דם  
 שנודע אחר זריקה שהדם היה טמא או שנודע שהבשר היה  
 טמא והתוספות הקשו ע"ז כמה קושיות ובפרט בסוגיא דיבמות  
 ש"בא"ו בפנים וע"כ פירשו בהמשנה זו איירי רק לענין דם לכר  
 וזה העתקתי בפנים שהוא דרך פשוטו שמתרצים בזה כל  
 המניות אמנם כאשר נתבונן בדברי הרמב"ם נראה שהוא  
 פירש נ"ב בפירוש ומצוה לבארו ובה סמ"א יתורץ נ"ב  
 פירש"י, וז"ל בפ"ד מה"כות קרבן פסח ה"כה ב' וז"ל בש"ך  
 הפסח שנטמא נודע לו קודם זריקה אע"פ שהאיסורין שהורין א"א  
 יורוק את הדם שאין הפסח בא א"א לאכילה ואם זרק א"א  
 הורצה ואם לא נודע לו עד שנוק הדם הורצה שהציץ מרצה  
 ע"י שגת הבשר שננטמא ואינו מרצה על הודון עכ"ל והנה  
 נראה ברור שהעתיק בחבורו תירוצא דרבנא אכן כאשר נראה  
 תירוצא דרבנא ור' ש"א בכמהות דף כ"ה איירו שם תרומתו

10. שערים מצויינים בהלכה

דף פ: כהן המרצה בקרבנותיהן הותרה לו  
 טומאת התהום או לא. פרש"י  
 קרבנותיהן דנוזר ועושה פסח. וכן להלן  
 (ד"ה או דילמא) פרש"י, בקרבנות הללו  
 בפסח ובנוזר כו'. ומשמע דוקא קרבנות אלו.  
 אבל ברמב"ם (ביהמ"ק פ"ד ה"ו) כתב  
 בזה"ל, כהן שעבד ואח"כ נודע שהיה טמא,  
 אם היה טומאה ידוע כל הקרבנות שהקריב  
 פסולין כו', ואם הוא טומאת התהום הציץ  
 מרצה. ומשמע דכל הקרבנות יש להן דין  
 טומאת התהום. ובכס"מ (שם) כתב, אע"ג  
 דבענין פסח תניא, משמע דה"ה לכל  
 הקרבנות כו'. ולא העיר דמדברי רש"י כאן  
 משמע דזה נאמר דוקא בנוזר ובפסח, וע"י  
 כפי' הרי חננאל דמשמע כהרמב"ם, וע"י  
 דברינו לקמן (פא: ד"ה אלא).